

שייאכל לכהנים **כאשם מצורע**; והצרך הכתוב לרבותו, כי:

סלקא דעתך אמינא: אשם נזיר טמא להכשיר את הנזיר קא אתי להכשירו שיחול עליו נזירות טהרה⁽¹⁸⁾, ולא לכפר הוא בא, ולא קרינן ביה "ואכלו אותם אשר כופר בהם" —

קא משמע לן.

"אשר ישיבו" זה גזל הגר שמת ואין לו יורשים [כי גר שנתגייר כקטן שנולד דמי], וכשמשיב הגזלן את הגזל לכהנים הוא נותנו.

"לך הוא ולבניך", ללמד: שלך הוא — גזל הגר — ולבניך שיהו כנכסים של חולין שאין בו שום קדושה דממון בעלים הוא,

ואפילו לקדש בו את האשה.⁽¹⁹⁾

אמר רב הונא: שלמי הגויים עולות המה, עג-ב כלומר, גוי שנדר בהמה לשלמים או מנחה, אין מה שהביא בדין שלמים הנאכל לכהנים, אלא עולות המה ואינן נאכלות לכהנים, וכן מנחתו עולה כליל, ואין שייריה נאכלים לכהנים; ⁽¹⁾ והטעם בזה:

איבעית אימא: קרא [מן הכתוב יש ללומדו], וואיבעית אימא מסברא יש ללומדו, כדמפרש ואזיל.

איבעית אימא סברא: משום שהגוי לכו לשמים, כוונתו היא שיהיו קרבנותיו כליל לשמים, ולא שייאכלו.⁽²⁾

ואיבעית אימא קרא: משום שנאמר "איש איש [לכך נכפל "איש" לרבות את הגויים

ב; ומה שכתב כאן בפירוש המיוחס לרש"י "שלך הם: כל הני דמתרבו מהאי קרא; לקדש בו: כדאמר המקדש בחלקו בקדשי קדשים מקודשת", צריך ביאור.

1. כמבואר בפירוש המיוחס לרש"י; וביאר ב"שפת אמת", שמנחתו נעשית כמנחת נסכים, שהרי קיימא לן שמתנדב אדם מנחת נסכים והיא עולה כליל.

ולדעת ה"זבח תודה" — יובאו דבריו בהמשך הענין בהערה 12, ראה שם בכל ההערה — מה שפירש דמנחתו עולה כליל, היינו דוקא לפי הטעם ד"לכו לשמים", אבל לפי הטעם שהוא מן הכתוב, אין הגוי יכול להקריב מנחה כלל, שאין הגוי מקריב אלא עולה; וראה מה שיתבאר בזה בהערה שם.

2. נתבאר על פי פירוש המיוחס לרש"י; ורש"י מכתב יד כתב: לכו לשמים: דאינו יודע

עבודות התלויות בכהן השוה אשם זה לחטאת, שלא תאמר: הואיל ויצא דמו מכלל שאר אשמות להנתן על תנוך ובהונות, לא יהא טעון מתן דמים ואימורים ...; ומקורו הוא מתורת כהנים.

18. לשון רש"י מכתב יד ד"ה להכשיר, שכתב: להכשיר אתי לתגלחת ולטמא למתים — צריך תיקון, כי אנו דנים כאן באשם נזיר טמא, ולא בקרבנות הנזיר שהוא מביא כשמלאו ימי נזרו והם מכשירים אותו לתגלחת ולטמא למתים שהנזיר היה אסור בהם; וברש"י בזבחים מד ב כתב כפי שנתבאר בפנים, וכן כתב בפירוש המיוחס לרש"י כאן.

19. נתבאר על פי רש"י בזבחים מד ב; וכן הוא מוכרח שלענין גזל הגר בלבד הוא שאמרו כן, דאילו המקדש בחלקו בין קדשים קדשים בין קדשים קלים אינה מקודשת כמבואר בקדושין נב

הרי למדנו שגוי מתנדב שלמים והם נאכלים
ושלא כדברי רב הונא! (5)

אמר תירץ רבא: הכי קאמר הברייתא: אם
נדב הגוי את השלמים על מנת שיתכפר בו
ישראל, שאמר הגוי "הרי זו שלמים"
להקריבם בשם פלוני ישראל שנדר להביא
שלמים, הישראל אוכלן, שהרי בשביל
ישראל באו, ומתנה הוא שנתן לו הגוי; ואם
נדב על מנת שיתכפר בהן כהן, הרי הכהן
אוכלן. (6) אבל אם נדב על מנת שיתכפר הוא
עצמו, כי אז הקרבן עולה כליל.

שנודרים נדרים ונדבות כישראל]. אשר
יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם אשר
יקריבו לה' לעולה, לימד הכתוב: כל
דמקריבי הגויים עולה ליהוי [כל מה
שמקריבים הגויים יהא לעולה].

מתיב רב חמא בר גוריא על דברי רב הונא
מהא דתניא: גוי שהתנדב להביא שלמים:

אם נתנן לישראל שיאכלם הוא, כי אז
ישראל אוכלן, (3) ואם נתנן לכהן שיאכלם,
הרי הכהן אוכלן. (4)

5. כתב ב"קרבן אורה": לכאורה נראה שיש
נפקא מינה בין הטעמים בעיקר דינו של רב
הונא, כי אם הוא מסברא מטעם שלבו לשמים,
אם כן אם יפרש שהוא רוצה שלמים, לא יהא זה
עולה, מה שאין כן אם הוא נלמד מהפסוק;
[ולכאורה מוכח כן מרש"י בכתב יד שהובא
לעיל, שהרי כתב שאיו הגוי יודע בטיב קרבן,
ומשע: אם יודע בטיב קרבנות לא יקריבו לעולה
את שלמיו].

ולפי זה כתב שם, דמה שהקשה רב חמא בר
גוריא מן הברייתא, היינו דוקא לפי הטעם
שמקורו הוא מן הפסוק, אבל אם טעמו הוא
משום הסברא, אם כן לא קשיא, כי יש לומר
שהברייתא עוסקת באופן שפירש; [ומוכרח הוא,
שהרי נתנן לישראל או לכהן לאוכלם]; וכעין
זה ב"זבח תודה".

6. כתב ב"שפת אמת": לכאורה קשה, פשיטא
מאי קא משמע לן?! ויש לומר, דבאמת יש
להקשות על קושיית הגמרא, דנהי דאם הביא
שלמים מקריבין אותה עולה כדאמר רב הונא,
מכל מקום הכא תני שאם התנדב להביא שלמים
נותנים לו עצה שיתננו לישראל, כי באופן אחר
אי אפשר להקריב שלמים; ואם כן יש לומר,

בטיב קרבן, וכי נדר בלבו לשמים נדר הילכך
כליל הן לגבוה; וכונתו, שלא תאמר: הרי
במפורש אמר שהם לשלמים, ולזה פירש רש"י
שאינו יודע בטיב קרבנות, ואינו יודע שהשלמים
נאכלים.

3. ברש"י מכתב יד כתב: נתנן לישראל,
לאפוקי לגוי, דלא ספינן [ליה] קדשים, דערל
אסור בקדשים; וראה גם בתוספות לעיל סא ב
ד"ה בישראל; וראה מה שנתקשה בזה בכתבים
המיוחדים להגרי"ז, ומה שכתב בזה בחידושי
רבי ארי' לייב [מאלין] חלק ב סימן מד ד"ה
והנה רש"י.

4. כתב בחידושי רבי ארי' לייב [מאלין] חלק
ב סימן מד, שלפי הבנת הגמרא בברייתא
החידוש הוא, שאף על פי שהגוי עצמו לא שייך
באכילת קדשים, מכל מקום הזכות של אכילת
קדשים של בעלים שייך לגוי, ויוכל ליתן למי
שירצה; אלא שצריך ביאור מה שנקטה הברייתא
נתנן לישראל או נתנן לכהן, כי מאי נפקא מינה
בזה בין כהן לישראל, והרי בין כהן ובין ישראל
אין אוכלים אלא מחמת שנתנן להם הגוי; וראה
מה שביאר בזה על פי התוספות לעיל סא ב
ד"ה ישראל.

מתניב רב שיזבי לרב הונא ממשנתנו: אלו מנחות נקמצות ושייריהן לכהנים. מנחת גויים. הרי שמנחתו כשאר מנחת נדבה שנאכלת לכהנים ואינה עולה כליל! (7)

אמר רבי יוחנן: לא קשיא:

כי הא משנתנו רבי יוסי הגלילי היא, הסובר: גוי מביא שלמים ונאכלים, וכן מנחתו נאכלת.

הא דברי רב הונא, כרבי עקיבא הסובר: אין גוי מתנדב שלמים.

דתניא: כתיב [ויקרא כב יח]: "איש איש אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם אשר יקריבו לה' לעולה"; ומפרשת הברייתא:

די היה לכתוב לומר "איש", ומה תלמוד לומר "איש איש": לרבות הגויים שנודרין נדרים (8) ונדבות כישראל.

עוד מפרשת הברייתא: נאמר "אשר יקריבו לה' לעולה", אין לי שהגויים נודרים אלא עולה, אבל שלמים מניין שהם נודרים – תלמוד לומר "נדריהם", שהוא מיותר ללמד על זה.

דמקשה לשני הטעמים, ומשום דמשמע לגמרא שאם לא להשמיענו דלא כרב הונא, לא היתה המשנה צריכה להשמיענו כלל שמנחת גויים נקמצת, כי למה תהיה שונה מנחתו ממנחת ישראל].

8. כתב ב"שפת אמת": צריך עיון: אי באמת גם נדר שייך בהו, דאם אמר "הרי עלי" מחוייב לקיים נדרו, וכן משמע קצת מהא דממעט אחר כך נזירות, משמע דנדר שייך בהו, וראה עוד שם; וראה בתוספות בנזיר סא א על מה ששאלו שם בגמרא: מנא הני מילי שאין הגויים נודרים בנזירות, ופירושו: הלא בשאר נדרים דינן כישראל, כדכתיב "איש איש" לרבות גויים שנודרים נדרים ונדבות כישראל, והכא נמי נדר הוא; וראה עוד בתוספות עבודה זרה ה ב ד"ה מנין, שכתבו לגבי גוי שנדר להביא קרבן והביא מחוסר אבר, שיש בזה איסור; והקשו: למה לא חשיב ליה בין המצוות שנצטוו בני נח, וכתבו "דהאי קום ועשה הוא, דמ"איש איש" מרכינן שהגויים נודרים נדרים ונדבות כישראל, ואם נדר מחוסר אבר אמרינן ליה קום והבא קרבן שלם, וקום ועשה לא קחשיב.

שכן הוא באמת כוונת הגמרא בתירוצה, דעצה קיהיב ליה התנא להקנותו לישראל או להכהן, ויוכל לקיים נדרו.

7. נתבאר לפי פשוטו; והיינו שקושיית הגמרא היא: למה מנחתו נקמצת, תעלה כליל כמנחת נסכים, וכשם ששלמיו נעשים עולה.

והנה ב"קין אורה" כתב, שקושיא זו [כמו הקושיא הקודמת] אינה אלא לפי הטעם מן הכתוב, אבל לפי הטעם שהוא מן הסברא, אם כן יש לומר שמשנתנו עוסקת באופן שפירש הגוי שאין לבו לשמים אלא שיאכלוהו הכהנים, וכעין מה שהובא בשמו בהערה לעיל.

והנה לדעת ה"זבח תודה" – כמובא בהערה לעיל – אין מנחתו עולה כליל אלא לפי הטעם דלבו לשמים, אבל לפי הטעם שהוא מן הכתוב כי אז אין הגוי מקריב אלא עולה; ואם כן בהכרח – לפי דברי ה"קין אורה" – ביאור קושיית הגמרא היא: למה מקריב הגוי כלל מנחה, והרי אינו מקריב אלא עולה, ודלא כפי שנתפרש בפנים; וראה לשון הפירוש המיוחס לרש"י ורבינו גרשום כאן.

[ומיהו יש להעיר, דממשנתנו יש לומר

תודה מנין שהם נודרים — תלמוד לומר "נדבותם", שהוא מיותר כדי ללמד על זה.

מנין לרבות אף את העופות [עולת העוף] (9) והיין [נסכי יין] והלבונה והעצים: (10)

תלמוד לומר "נדריהם" "לכל נדריהם", "נדבותם" "לכל נדבותם", כלומר לא היה לכתוב לומר אלא "נדריהם" "נדבותם", ולכך הוסיף הכתוב "לכל", כדי לרבות אף את אלו.

אם כן מה תלמוד לומר "עולה", כדי ללמד: עולה פרט לנזירות, כלומר, קרבן נזיר, כי מאחר שאין הנזירות חלה עליו, כמבואר

לקמן, ממילא אינו מביא קרבן נזירות. (11) דברי רבי יוסי הגלילי.

רבי עקיבא אומר: כיון שאמר הכתוב "אשר יקריבו לה' לעולה", אין לי אלא עולה שהגוי נודרה ונודבה.

ואם כן, משנתנו ששנינו דמנחת גויים נקמצת ושייריה נאכלים, כרבי יוסי הגלילי היא, שהוא מרבה את השלמים, והוא הדין את המנחות שהן נאכלות; ואילו רב הונא שאמר "שלמי הגויים עולות" כרבי עקיבא הוא, שהוא סובר: אין הגויים מקריבים אלא עולות. (12)

לרבות את העופות, משום דבהאי קרא לא כתיב רק בקר כשבים ועזים, והיינו דכתיב שם: "איש איש מבית ישראל ... לרצונכם תמים זכר בבקר בכשבים ובעזים".

10. בכתבים המיוחסים לגרי"ז ביאר: קאי אליבא דרבי [לעיל כ ב] דעצים איקרו קרבן, שאם לא כן, הרי אין זה אלא כמקדיש סתם הקדש, ואין זה הקרבה של גוי, שהרי אינו שייך כלל לבעלים, ולמה לי קרא לרבותם; ובהכרח דזה קאי אליבא דרבי שלשיטתו יש בעלים בקרבן עצים, ולכן צריך לרבות אף את הגוי.

11. כן פירש רש"י מכתב יד; ובפירוש המיוחס לרש"י כתב: כלומר, עולה סתם יכולין להביא ולא עולת נזירות, שאם נדר בנזיר אין נזירות חלה עליו, לפי שיש בה עולה חטאת ושלמים; וראה היטב בסוגיית הגמרא לקמן, ובהערה 13.

12. א. לכאורה יש להקשות: הניחא לפי הטעם דרב הונא יליף לה מקרא, יש לומר, שאם כי רבי עקיבא לא אמר שאם הביא שלמים יקריבו אותם לעולה, ואילו רב הונא אמר שיקריבו לעולה,

אך ראה בגליון הש"ס לרבי עקיבא איגר שתמה על דבריהם; וראה עוד ב"משנה למלך" [מלכים י ז], שתמה על זה מדברי התוספות בנזיר סא ב שאין גוי חייב ב"כל יחל דברו"; וראה ב"אבני מלואים" [א ב], שהגוי אינו מחוייב לקיים נדרו, אלא שמדין "אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט" נעשה חוב להקדש ונכסיו משועבדים לחוב זה, ומטעם זה מחוייב הוא להביא קרבן; וראה עוד בזה ב"אחיעזר" חלק ג, ז ג; וב"קהלות יעקב" עבודה זרה סימן ב.

ויש להעיר עוד, שהרמב"ם — מעשה הקרבנות ג ב — לא הביא לשון "נודרין נדרים ונדבות כישראל", אלא כתב: הגויים אין מקבלין מהן אלא עולות בלבד [כרבי עקיבא] ... וכן עולות שאינן באות בנדר ונדבה אין מקבלין אותן מן הגויים, כגון עולת יולדת וכיוצא בה, מעולות שאינן באות משום נדר ולא משום נדבה; ומשמע שהוא מפרש כן את הלשון "נודרין נדרים ונדבות כישראל".

9. כי הרי חטאת העוף אינה באה בנדר ונדבה, "זבח תודה"; ופירש שם את הטעם שהוצרכו

והרי מהתם נפקא: שנאמר בפרשת נזיר [במדבר ו ב]: "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש או אשה כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר", ולמדנו: בני ישראל נודרין בנזיר, ואין הגויים נודרין בנזיר! ?

ומקשינן לרבי יוסי הגלילי: והאי "פרט לנזירות" מהכא — מהכתוב "לעולה" — נפקא, וכי מקור הדין שהגוי אינו נודר בנזיר מכאן הוא נלמד! ?

שלמים, מכל מקום מה שנוגע להקרבת כליל הוי דינם כעולה; עד דמוקמי הגמרא רב הונא כרבי עקיבא, ולרבי יוסי הגלילי יש להם שלמים ממש.

ג. כתב ב"קרן אורה" להקשות על הרמב"ם [מעשה הקרבנות ג ב] שכתב: הגויים אין מקבלין מהן אלא עולות בלבד, שנאמר "ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם", אפילו עולת העוף מקבלין מן הגוי, אף על פי שהוא עובד עבודה זרה, אבל אין מקבלין מהן שלמים ולא מנחות ולא חטאות ואשמות, וכן עולות שאינן באות בנדר ונדבה אין מקבלין אותן מן הגויים. גוי שהביא שלמים מקריבין אותן עולות, שהגוי לבו לשמים", והקשה: למה לו להרמב"ם לומר את הטעם משום שלבו לשמים, והרי מן הכתוב אנו לומדים שעולה הוא מביא ולא שלמים! ? ותירץ: דאיצטריך להאי טעמא שיכול להקריבו עולה אף על גב ששלמים נדר, והייתי אומר שנדרו לאו כלום הוא, ולא יקרב לא עולה ולא שלמים, קא משמע לן שיקרב עולה משום שלבו לשמים.

וב"שפת אמת" כתב על הרמב"ם: קצת קשה שלא הביא הך קרא ד"אשר יקריבו לה" לעולה", אלא הביא את הטעם משום שלבו לשמים, ועל כל פנים משמע דסבירא ליה להרמב"ם דטעמא דקרא משום שלבו לשמים.

ד. עוד הקשה שם ב"שפת אמת" על הרמב"ם שכתב, דאין מקבלים מהם מנחה, ולא כתב שאם הביא מקריבים אותה כליל; וכתב על זה: ואפשר טעמו משום שלא מציינו כליל רק בנסכים, ומגוי אין מקבלים מנחת נסכים, ממילא

היינו שהוא מפרש כן את הפסוק שהביא רבי עקיבא, ודבריו הם לשיטת רבי עקיבא; אבל אם הטעם הוא משום הסברא דלבו לשמים, תיקשי: הרי רבי יוסי הגלילי אינו סובר סברא זו, ומרבי עקיבא הרי אין הכרח שהוא חולק בזה על רבי יוסי הגלילי, ומנין לו לרב הונא לחדש סברא זו דלא כרבי יוסי הגלילי! ?

אבל ב"קרן אורה" מבואר בהיפוך, שאם הטעם הוא מן הכתוב, כי אז דברי רב הונא הם לפי רבי עקיבא ושלא כדברי רבי יוסי הגלילי; אבל אם הטעם הוא מן הסברא, כי אז דברי רב הונא הם אפילו לרבי יוסי הגלילי, ומשום שיש לפרש את דברי רבי יוסי הגלילי באופן שאמר בפירושו שהוא רוצה שיאכלוהו כהנים, שבאופן זה — לפי הטעם דלבו לשמים — גם רב הונא יכול להודות שמקריבו שלמים, וכפי שנתבאר בהערה לעיל משמו; וסוגייתנו שהעמידה את דברי רב הונא כתנאי, היא לפי הטעם שמקורו של רב הונא הוא מן הכתוב, כי לפי טעם זה בלבד היתה הקושיא, וכפי שנתבאר בהערה לעיל.

ב. ראה בחידושי רבי ארי' לייב [מאלין] חלק ב סימן מד, שכתב [ראה שם הכרח], דלפי ההוה אמינא בסוגייתנו קאי רב הונא גם אליבא דרבי יוסי הגלילי, וכתב לבאר: דרבי יוסי הגלילי מרבה שיש להם לגויים גם קרבנות שלמים ותודה ושאר קרבנות, אמנם מה שנוגע לאכילה, גם רבי יוסי הגלילי סובר שאין להם קרבנות נאכלות, וגם השלמים שלהם דינם שהוא כליל והוי שלמים של כליל, ואף שבהקדשם ואולי גם בשם קרבן שלהם ודיניהם יש להם דין

ומשינין: **אי מהתב**, אם ממה שנאמר "עולה" **היה אמינא: קרבן נזירות הוא דלא לייתי אבל נזירות חלה עליהו** [קרבנות שמביא הנזיר אכן לא יביא גוי שנזר, אבל עצם הנזירות חלה עליו] —

שואלת הגמרא: **כמאן אזלא הא דתנן** [כדעת

כיון דלבו לשמים אי אפשר כלל לקבל ממנו, לא לקמוץ ולא להיות כליל, [כלומר, וקושיית הגמרא ממשנתנו היתה, שאם כדברי רב הונא לא היה להקריב כלל את מנחתו כי לבו לשמים וזה אינו יכול, ולסתם מנחה לא הקדיש].

ויותר נראה, דלמאי דמסקינן: לא קשיא הא רבי יוסי הגלילי והא רבי עקיבא, יש לומר שרב הונא דוקא בשלמים אמר מסברא שנעשית עולה; וכן נראה דעת הרמב"ם, שהביא דינו של רב הונא דהכא, מלבד מה שהביא שאין מקבלים מנחות ושלמים מגוי, על כרחך דסבירא ליה דעיקר חידושו של רב הונא הוא דנעשה עולה משום שכוונתו לשמים, ודוקא בסלקא דעתין סבירא ליה להגמרא שהוא הדין מנחות, ולא להמסקנא; ולפי המסקנא, גם האי ברייתא דנתנן לכהן אוכלן הכהן, איכא לאוקמא כרבי יוסי הלגילי, ומכל מקום הביא הרמב"ם הך דינא ד"על מנת שיתכפר בו כהן" משום שנראה הדין אמת לכלי עזמא.

במסקנא לענין נסכים — ראה בהמשך הסוגיא — רק משום דשייכי לעולה, אלא ודאי כמו שכתבנו, דרש"י לא כתב זה רק לאיבעית אימא סברא.

וראה בתוספות לעיל סא ב ד"ה בישראל, שכתבו, דלפי רב הונא "במנחות נמי אין מתנדב אלא מנחת נסכים דכוליה כליל"; **וב"ק** **אורה" שם תמה עליהם: צ"ע**, דלהאי תנא, גוי אינו מתנדב מנחה כלל, וכמבואר בדברי הרמב"ם ז"ל בהלכות מעשה הקרבנות, וכדתניא לקמן — בהמשך הסוגיא — אזרח מביא נסכים ואין גוי מביא נסכים.

ה. **עוד כתב ב"זבח תודה"**: לכאורה לרבי עקיבא דפליג על רבי יוסי הגלילי לענין שלמים כל שכן דפליג לענין עופות, אבל הרמב"ם פסק בהדיא דיכול להביא עולת העוף; **וכן הקשה ב"ק** **אורה"**; וראה מה שכתבו ליישב.

13. על פי הפירוש המיוחס לרש"י; והקשה **ב"ק** **אורה"**: מכל מקום תיקשי בהיפוך: כיון שאינו נודר בנזירות כלל, למה צריך קרא "עולה פרט לנזירות"?!

והביא שכבר הקשה כן בקרבן אהרן, ותיירץ: דאתי למעוטי שאין מקבלין ממנו אפילו נתן לישראל על נזירותו. ואין זה נראה, כיון דנותנו לישראל להתכפר בו אמאי לא יקבלו ממנו כמו שלמים אם נתן על מנת שיתכפר בו ישראל.

יש לומר דהכי קאמר [שלא כפירוש המיוחס לרש"י]: אי מהתם היינו ממיעוטא ד"בני ישראל", הוה אמינא דלא אתי למעוטי אלא מקרבן ולא מנזירות, להכי גלי הכא קרא למעוטי

וראה עוד ב"זבח תודה" על מה שכתב בפירוש המיוחס לרש"י שמנחתו עולה כליל, כתב: לכאורה לא שייך דבר זה רק לאיבעית אימא סברא, אבל לאיבעית אימא קרא, דכל דמקרי עולה ניהוי, אין לקבל מנחתו אף לכליל; וכן מוכח מהרמב"ם שפסק כרב הונא, וכמסקנא דסבר כרבי עקיבא, וכתב, דאין מקבלין ממנו מנחה; ואין לומר דסבר רש"י, דאף לרבי עקיבא מנחה שהיא כליל למזבח כעולה דמיא, אם כן אף הלבונה וכן נסכים דכולה למזבח אזלי ואין לכהן בהם כלום יקבלו ממנו לרבי עקיבא, ואנן לא תרצינן בגמרא

"כל האזרח יעשה ככה את אלה להקריב אשה ריח ניחוח לה", ולכך אמר הכתוב "אזרח", כדי ללמד:

אזרח מביא נסכים בין עם קרבן שנדב בין נסכים בפני עצמן, ואין הגוי מביא נסכים בלי קרבן —

יכול אף לא תהא עולתו טעונה נסכים, שמא תאמר: אפילו אם התנדב קרבן אין באים נסכים עם הקרבן, שהרי מיצטת התורה את הגוי מ"אזרח" —

תלמוד לומר "ככה", וכל מקום שנאמר "ככה" עיכוב הוא, ללמד שאין קרבן בלי נסכים, ולא מיצטת הכתוב את הגוי אלא מנדבת נסכים בפני עצמן —

מני, כדעת מי היא ברייתא זו, שהרי לפי פשוטו לא רבי יוסי הגלילי היא ולא רבי עקיבא היא, שהרי:

אי רבי יוסי הגלילי היא, הא אמר: אפילו יין בפני עצמו נמי מביא הגוי, וכמו ששנינו בברייתא לעיל: מנין לרבות העופות והיין הלבונה והעצים, הרי שלדעת רבי יוסי הגלילי מתנדב הגוי נסכי יין, ואילו בברייתא

מי היא משנה זו, ששנינו במסכת שקלים ז' ו:

אמר רבי שמעון: שבעה דברים התקינו בית דין, וזה אחד מהן:

גוי ששלח עולתו ממדינת הים, ושילח עמה את דמי נסכיה, (14) הרי הנסכים קריבין משלו [מהדמים ששלח], ואם לאו שלא שלח עמה את נסכיה, הרי הנסכים קריבין משל ציבור —

לימא, האם נאמר שמשנה זו רבי יוסי הגלילי היא ולא רבי עקיבא, שהרי רבי עקיבא אמר שאין הגוי מקריב אלא עולה, ובכלל זה שאינו מקריב נסכים?

עונה הגמרא: אפילו תימא רבי עקיבא היא, ומשום שאם כי אין הגוי מקריב אלא עולה מכל מקום עולה וכל אביזרהא [כל אביזרי העולה היינו נסכי העולה] בכלל מה שאמרה תורה שהגוי מקריב עולה.

שואלת הגמרא: מאן תנא להא דתנו רבנן, מי הוא התנא ששנה את הברייתא: נאמר בסוף פרשת נסכים [במדבר טו יג]:

שהוא מפרש "שנודרין נדרים ונדבות כישראל", דהיינו, שאין מביאין אלא מה שהוא בא בנדר ונדבה, אם כן ניחא יותר שנקטה הברייתא למעט דוקא עולת נזירות, כי עולת יולדת כבר שמענו, אבל קרבנות נזירות כיון שנוזרות עצמה באה בנדר, הייתי סובר שגם את הקרבנות יכול להביא, וקא משמע לן שאין מקבלים ממנו].

14. כן פירש רש"י לעיל נא ב.

מקרבן, וממילא "בני ישראל" אתי למעוטי מנזירות; ואתי שפיר לישנא "אי מהתם" דלפירוש רש"י ז"ל הוי ליה למימר "אי מהכא".

ויש לומר עוד: נהי דליכא בהו נזירות, מכל מקום הוה אמינא דליכא איסורא לקבל ממנו את הקרבנות, שאם לאו חובה היא תיהוי נדבה, קא משמע לן דאין מקבלין מהם עולה; ובאמת לאו דוקא עולת נזיר, דהוא הדין עולת יולדת דאין מקבלין כמו שכתב הרמב"ם ז"ל; [ולפי מה שנתבאר בהערה לעיל, דמלשון הרמב"ם משמע,

אין הדבר כן, ובכלל זה עולה וכל אביזרהא
[אביזריה] כולל הנסכים שלה. (16)

שנינו במשנה: רבי שמעון אומר: מנחת
חוטא של כהנים נקמצת, וקומץ קרב לעצמו,
ושיריים קריבים לעצמן:

שואלת הגמרא מנא הני מילי, מנין למד רבי
שמעון לחלק בין מנחת חוטא של כהנים
למנחת נדבה שלהם, שעליה אמרה תורה:
"וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל"?

ומפרשינו: דתנו רבנן: כתיב [ויקרא ה] גבי
מנחת חוטא: והביאה אל הכהן וקמץ הכהן
ממנה מלוא קומצו את אזכרתה והקטיר
המזבחה. וכפר עליו הכהן. והיתה לכהן
כמנחה.

ומה תלמוד לומר? — שתהא עבודתה
כשירה בו, שאם חטא ונתחייב להביא
מנחה, יכול להקריבה הוא בעצמו; וכך אמר
הכתוב: "והיתה לכהן", מנחת חוטא של

זו הרי מבואר שאינו מתנדב שום נסכים
בפני עצמן! (15)

ואי רבי עקיבא היא ברייתא זו, הא אמר רבי
עקיבא עולה אין מידי אחרינא לא, עולה אכן
מביא הגוי אבל דבר אחר ואפילו נסכים עם
העולה אינו מביא, ואילו בברייתא זו מבואר,
שמביא הגוי נסכיו עם העולה, ולא נתמעט
אלא מנדבת נסכים בפני עצמן!?

ומשנינו בשני אופנים: א. איבעית אימא:
רבי יוסי הגלילי היא; ב. ואיבעית אימא רבי
עקיבא היא, כדמפרש ואזיל.

איבעית אימא: רבי יוסי הגלילי היא, וסמי
מההיא [הסר והעבר מן הברייתא דרבי יוסי
הגלילין "יון", ולא תשנה אלא "מנין לרבות
העופות והלבונה והעצים", ומשום שאין
הגוי מביא נסכים בפני עצמן.

ואיבעית אימא: רבי עקיבא היא, ואף
שאמר הכתוב "לעולה" ומשמע עולה בלבד,

ומקור דבריו — כפי שפירשו כמה אחרונים
— הוא מן הסוגיא דתמורה ב ב דמייתי התם
ברייתא: "קדשי גויים ... ואין מביאין עליהם
נסכים, אבל קרבנו טעון נסכים", ובגמרא שם
מביאה הגמרא מקור לדין זה את הברייתא
המובאת כאן, ומזה מבואר שפירוש הברייתא
הוא כפי שפירשה הרמב"ם, והיינו, שאין הגוי
מביא נסכים אפילו עם הזבח, רק שקרבנו טעון
נסכים, ומביאין אותן משל ציבור.

אלא שדעת הרמב"ם צריכה ביאור — על פי
האחרונים — משני טעמים:

האחד: רש"י שם מחק מן הברייתא הראשונה
את תיבת "עליהם", ומפרשה, שהגויים אינם
מביאים נסכים בפני עצמם, והכרחו של רש"י
הוא מן המשנה במסכת שקלים המובאת לעיל

15. ראה מה שכתבו התוספות לבאר, מנין
שלרבי יוסי מביא הוא נסכי יין בפני עצמן,
שהרי יש לפרש את כוונתו שמביאין עם הזבח,
ראה שם.

16. כתב הרמב"ם [מעשה הקרבנות ג ה]:
עולות הגויים אין מביאין עמהן נסכים, שנאמר
"כל האזרח יעשה ככה", אבל נסכיהם קריבין
משל ציבור, שנאמר "ככה תעשה לאחד
כמספרם"; וזה הוא דלא כפי שנתפרש בפנים
— על פי רש"י — שהגוי מביא נסכיו עם
עולתו, ולא נתמעט אלא מהבאת נסכים בפני
עצמן; [וראה בדברי הרמב"ם מה שכתבו נושאי
כליו: ה"כסף משנה", מהר"י קורקוס וה"לחם
משנה", וב"ספר המפתח"].

עצמו, "כמנחה" כמנחת נדבתו שיכול להקריבה הוא בעצמו.⁽¹⁷⁾

לא תאכל" רק במנחת נדבתו, אבל מנחת חובתו של כהן תהא נאכלת לכהנים?

ומוסיפה הברייתא: אתה אומר שבא הכתוב לומר שתהא עבודתה כשרה בו, או אינו אלא להתיר שיריים לכהנים במנחת חוטא של כהנים [שמא בא הכתוב לומר שיהיו השיריים במנחת חוטא של כהנים נאכלים לכהנים]; וכך אמר הכתוב: "והיתה לכהן" אם של כהן היא מנחת החוטא, תהיה "כמנחה" כשאר מנחת חוטא שהיא נאכלת, ומה אני מקיים "וכל מנחת כהן כליל תהיה

תלמוד לומר "והיתה לכהן" והיתה מנחת חוטא של הכהן? כמנחה" מקיש הכתוב מנחת חובתו של כהן למנחת נדבתו, מה נדבתו אינה נאכלת, אף חובתו אינה נאכלת.⁽¹⁸⁾

אמר רבי שמעון: וכי נאמר "והיתה לכהן כמנחתו", דמשמע כמנחה שלו?! והלא לא אמר הכתוב אלא "כמנחה" דמשמע

בסוגייתנו, שמבואר בה, שאם שלח הגוי את דמי נסכיו מביאים אותם משלו, הרי שהגוי מביא נסכים עם עולתו; וקושיא זו היא ביתר שאת על הרמב"ם, שהרי הוא עצמו הביא משנה זו בהלכותיו [ראה שקלים ד ג].

השני: איך תתפרש סוגייתנו לדעת הרמב"ם, והרי מאחר שבברייתא ד"אזרח" לא נאמר אלא שהציבור מביאים נסכים, אם כן מאי מקשה הגמרא דזה הוא דלא כרבי עקיבא, והרי לא נתמעט הגוי אלא שהוא לא יביא אלא עולה, אבל הציבור שפיר מביאים.

וב"חידושי מרן רי"ז הלוי" שם האריך בזה, ותוכן דבריו בקצרה הוא, שודאי מוכרח לדעת הרמב"ם שאם נתמעט הגוי מהבאת קרבנות אחרות חוץ מעולה, כלול בזה שאין קרבנו טעון נסכים, ראה שם, והיינו דמקשה הגמרא מברייתא זו לרבי עקיבא; [וראה היטב ב"כסף משנה" שם, דמבואר מדבריו דפשיטא ליה כן, ואדרבה עשה מזה קושיא על הרמב"ם, ראה שם]; ועל זה מתרצת הגמרא "עולה וכל אביזרהא" והיינו שלא נתמעט קרבנו של הגוי מעיקר הבאת נסכים ממיעוטא ד"עולה"; אלא שמכל מקום מחמת דין אחר והוא פרט בתורת נסכים נתמעט הגוי מהבאת נסכי העולה שלו, והציבור הם שמביאים

אותם.

ומה שהקשה רש"י מהמשנה בשקלים דמבואר שם שהגוי מביא את נסכי עולתו, ביאר שם הגרי"ז, דמיעוטא ד"האזרח" הוא לענין עצם ההבאה שאינו יכול להביא נסכים כלל לא בפני עצמן ולא עם הזבח, אך מכל מקום ודאי דיכול לעשות מעשה ההקדש של נסכים רק שהוא עצמו לאו בר הבאה, וכעין מה שמבואר בסוגייתנו, שלרבי עקיבא אין הגוי מביא אלא עולה, ומכל מקום יכול להקדיש שלמים על מנת שיתכפר בו ישראל, והוא הדין בנסכים, כיון שנתרבה עיקר קרבן הגוי להבאת נסכים, אם כן יכול אף הגוי להביא את דמי הנסכים; וקיצרנו במקום שהאריך הגרי"ז; [ויש להוסיף בזה, מה שהביא ב"קרן אורה" כאן, דמשמע בירושלמי שקלים, שאפילו אם גוי אינו מביא נסכים, אבל אם אמר "עולת ישראל עלי" מביא עולה ונסכים בשביל ישראל].

17. בגדר החידוש בזה, ראה בגמרא לקמן עד א, ובהערות שם.

18. ראה מה שכתב ב"שיטה מקובצת" לבאר האיך נלמד מפסוק זה שתהא עבודתו כשירה בו,

מכאן שהכהן מקריבה בעצמו, ומקשה: **הא**, וכי דין זה שהכהן מקריב את מנחתו אם ירצה, **מהכא** [מפסוק זה] **נפקא**, והרי מהתם **נפקא** [ממקום אחר הוא נלמד]?! דתניא: **מנין לכהן שבא ומקריב את קרבנותיו של עצמו בכל עת ובכל שעה שירצה**, ואפילו במשמר שאינו שלו, ואינו צריך ליתנו לאנשי המשמר?

תלמוד לומר [דברים יח ו]: "וכי יבוא הלוי (1) מאחד שעריך. **ובא בכל אות נפשו אל המקום אשר יבחר ה' ושרת בשם ה' אלהיו ככל אחיו הלויים העומדים שם לפני ה'!**"?

ומשנינן: **אי מהתם**, אם מ"ובא בכל אות נפשו", **הוה אמינא כי הני מילי**, דבר [קרבן] שאין בא על חטא רק אותו מקריב בעליו הכהן, אבל דבר שבא על חטא, אימא לא יקריב החוטא עצמו. (2)

ומקשינן: **והא**, שכהן חוטא מקריב את קרבנו, נמי, וכי מהכא **נפקא**, והרי מהתם **נפקא**; דתניא: כתיב [במדבר טו כז]: "ואם נפש אחת תחטא בשגגה, והקריבה... וכפר הכהן על הנפש השוגגת בחטאה בשגגה

שמנחה של ישראל אנו באים ללמוד.

אלא לכך בא הכתוב "והיתה לכהן כמנחה", להקיש מנחת חוטא של כהנים, למנחת חוטא של ישראל, ולומר לך: מה מנחת חוטא של ישראל נקמצת, אף מנחת חוטא של כהנים נקמצת.

אי [שמא תאמר], מה מנחת חוטא של ישראל נקמצת ואף שייריה נאכלין, אף מנחת חוטא של כהנים נקמצת, ואף שייריה נאכלין —

תלמוד לומר "לכהן כמנחה", ללמד, דוקא לכהן כמנחה. שלענין מעשי הכהן במנחה, אכן השוותה אותן התורה, לומר שהיא נקמצת על ידו, ולא לאישים כמנחה, שלא השוותה אותן לענין מה שעולה על האישים, ואף שבמנחת חוטא של ישראל אין עולה אלא הקומץ, במנחת חוטא של כהנים עולה הכל על האישים.

הא כיצד? קומץ קרב בעצמו, ושיריים קריבין בעצמן.

וכאן שבה הגמרא לדברי תנא קמא, שלמד

לאנשי משמר, ומשנינן: לא בא הכתוב לומר שאינו צריך ליתנה לאנשי משמר, אלא בא הכתוב לומר "שתהא עבודתו כשירה בו" וכלשון הברייתא, ואפילו אם היה הוא מאנשי משמר, הייתי אומר שלא יקריב אדם את קרבנו שלו הבא על חטא; כן היה נראה מן הסברא, ומלשון הברייתא "שתהא עבודתו כשירה בו", ומקושת הגמרא מ"וכפר הכהן", ומלשון רש"י לעיל בברייתא שכתב: "שתהא עבודתו כשירה בו: כהן שחטא מקריב הוא עצמו מנחתו", ולא

מאחר שהצרך הפסוק ללמדנו שמנחת חובתו אינה נאכלת; וראה עוד בחידושים המיוחסים לרשב"א, ובחידושי רבי ארי' לייב [מאלין] חלק ב סימן מג.

1. היינו הכהן, ובעשרים וארבעה מקומות נקראו הכהנים "לויים".

2. לכאורה נראה בביאור הענין, דמתחילה סלקא דעתין שהפסוק בא לומר שאינו "צריך" ליתנה